

معرفی کلی حوزه دریایی هریرود - مرغاب

این حوزه دریایی از نگاه ظرفیت منابع آبی سطحی چهارمین حوزه آبریز در کشور به‌شمار می‌رود. ظرفیت آبی سالانه‌ی آن (منابع سطحی) حدود 2.53 میلیارد متر مکعب است که از آن جمله حدود 1.88 میلیارد متر مکعب آن به‌داخل کشور به مصرف رسیده و متباقی آن از دسترس خارج می‌گردد. مساحت این حوزه آبریز 77604 کیلومتر مربع بوده که 11.88 درصد مجموع مساحت کشور را تشکیل می‌دهد.

نفوس این حوزه آبی، طبق ارقام و معلومات اداره‌ی احصاییه‌ی مرکزی و ماسترپلان ملی آب کشور، در سال 1394 خورشیدی حدود 3.694 میلیون نفر بوده که در سال 2040 میلادی به 6.212 میلیون نفر افزایش خواهد یافت. واحد سرانه‌ی آن در سال 2015 میلادی نظر به ظرفیت متوسط سالانه‌ی آب قابل دسترس 685 متر مکعب برای فی نفر در سال می‌باشد؛ اما نظر به استفاده‌ی فعلی آب که اندازه‌ی آن 1.88 میلیارد متر مکعب است، واحد سرانه‌ی آن 509 متر مکعب در سال می‌باشد.

حوزه آبریز هریرود - مرغاب دارای سه حوزه فرعی رودخانه‌یی است که در زیر از آن تذکر به‌عمل می‌آید:

1. حوزه فرعی رودخانه‌یی هریرود بالایی (چنچران)

2. حوزه فرعی رودخانه‌یی هریرود پایینی (هرات)

4. حوزه فرعی رودخانه‌یی مرغاب (قلعه نو)

البته این حوزه‌های فرعی از طرف ریاست عمومی حوزه رودخانه‌یی هریرود - مرغاب که مرکز آن ولایت هرات انتخاب گردیده است، اداره و رهبری می‌گردد.

قابل ذکر است که حوزه فرعی رودخانه‌یی فرارود فعلاً از نگاه مسایل مدیریتی از طرف ریاست عمومی حوزه آبریز هریرود - مرغاب رهبری گردیده؛ درحالی‌که از نگاه اصول روش حوزه آبریز مربوط به حوزه هلمند می‌باشد. البته همزمان با بهتر شدن وضع امنیتی، حوزه فرعی رودخانه‌یی فراه رود در چوکات ریاست عمومی حوزه آبریز هلمند فعالیت خواهد نمود. جهت وضاحت موضوع ساحه‌ی فعالیت حوزه‌های فرعی رودخانه‌یی مربوطه این حوزه آبریز در شکل (1) نشان داده شده است.

نقشه‌ی (1) ساحه‌ی فعالیت حوزه آبریز هریرود - مرغاب

ساختار ادارات و نهادهای مدیریت جامع منابع آبی

هدف مدیریت جامع منابع آبی در این حوزه آبریز عبارت از مشارکت دادن تمام جوانب ذیدخل در مدیریت منابع آبی از طریق پروسه‌ی مدیریت همه جانبه‌ی منابع آب (IWRM) به منظور سهم گیری آن‌ها در برنامه ریزی‌ها، تصمیم گیری‌ها جهت استفاده‌ی بهتر از منابع آبی در این حوزه‌ی آبی می‌باشد.

از این سبب با توجه به موثریت IWRM، این پروسه با در نظر داشت تجربه‌های جهانی که از فواید قابل توجه برخوردار می‌باشد، جهت برنامه ریزی توسعه‌ی منابع آبی براساس سیاست و قانون آب کشور در این حوزه‌ی آبی انتخاب گردیده که اکنون در معرض تطبیق و اجرا قرار دارد.

یکی از خوبی‌های مدیریت همه جانبه‌ی منابع آبی این است که پلان‌گذاری توسعه‌ی منابع آبی و مدیریت آن در حوزه‌ی مذکور براساس مرزهای طبیعی رودخانه‌ها از طریق روش حوزه‌ی آبریز صورت می‌گیرد؛ زیرا این شیوه یک سیستم جامع نگر است که توسعه‌ی مدیریت منابع آبی به منظور رفع نیازمندی بالادست و پایین دست را در حوزه‌ی آبریز در نظر گرفته که حکومنداری خوب به منظور تامین عدالت اجتماعی در امور مدیریت آب محور اساسی آن را تشکیل می‌دهد.

به همین سبب ساختار تشکیلاتی ادارات و نهادهای مربوطه‌ی این حوزه‌ی آبی بر اساس شیوه‌ی حوزه‌ی آبریز که متشکل از بخش دولتی، مردمی و سایر جوانب ذیدخل می‌باشد که قرار زیر به آن‌ها اشاره می‌شود:

1. اداره‌ی حوزه‌ی آبریز هریرود - مرغاب عمومی

بر اساس ماده‌ی دوازدهم قانون آب کشور تشکیل شده که مرکز آن در ولایت هرات می‌باشد. البته این ریاست عمومی از جمله اداره‌ی اجرایی‌وی وزارت انرژی و آب است که تطبیق مدیریت جامع منابع آبی را با توجه به روش مشارکتی میان تمام جوانب ذیدخل در این حوزه‌ی آبی به دوش دارد.

2. ادارت حوزه‌های فرعی رودخانه‌یی

این حوزه‌ی آبریز که متشکل از 3 حوزه‌ی فرعی رودخانه‌یی است و براساس فقره‌ی دهم ماده‌ی دهم قانون آب تشکیل گردیده است.

3. مورد مشورتی

براساس ماده‌ی دهم قانون آب، به منظور ارایه‌ی مشوره در طرح پالیسی‌ها و استراتژی‌های مدیریت حوزه‌های آبریز، انسجام و هماهنگی بین جوانب ذیدخل و جلوگیری از تداخل وظیفوی در نظر گرفته شده است.

4. شورای حوزه‌ی آبریز هریرود - مرغاب

البته طبق فقره‌ی (1) ماده 13 قانون آب، وزارت انرژی و آب شوراهای حوزه‌های آبریز هریرود - مرغاب و شوراهای حوزه‌های فرعی رودخانه‌یی مربوط آن را که متشکل از نمایندگان استفاده کنندگان آب، سازمان‌های اجتماعی، ادارات ذیربط مرکزی، محلی و سایر جوانب ذیدخل در حوزه‌های آبریز می‌باشد، تاسیس می‌نماید.

5. انجمن‌های استفاده‌کنندگان آب

به منظور مشارکت در امور مدیریت منابع آبی؛ چون انجام امور حفظ و مراقبت و بهره‌برداری از تاسیسات منابع آبی، توزیع عادلانه‌ی آب بین استفاده‌کنندگان آب و رسیدگی به حل و فصل منازعات آبی طبق فقره‌ی یکم ماده‌ی 18 قانون آب تشکیل می‌گردد.

6. انجمن‌های آبیاری

جهت امور حفظ و مراقبت و بهره‌برداری، توزیع عادلانه و رسیدگی به حل اختلافات طبق فقره‌ی پنجم ماده‌ی 11 قانون آب در شبکه‌های آبیاری تشکیل می‌شود.

هدف از شوراهای حوزه‌ی آبریز

- توسعه‌ی روش مشارکتی همه‌ی جوانب ذیدخل و تقویت هماهنگی میان آن‌ها در مدیریت جامع منابع آبی.
- مشارکت دادن همه‌ی جوانب ذیدخل در مدیریت جامع منابع آبی جهت حکومتمداری خوب در امور آب.
- تعیین سهمیه‌بندی آب و نظارت از تامین حقابه‌ها جهت رفع اختلافات در رابطه به توزیع عادلانه‌ی آب.
- در کلیت توسعه و مدیریت پایدار منابع آبی در این حوزه‌ی آبریز، هدف عمده آن‌ها را تشکیل می‌دهد.